

Andrzej Wiszowaty*

SPORTOWY OBIEKT WIELKOPRZESTRZENNY – IDENTYFIKACJA MIEJSCA W PRZESTRZENI WSPÓŁCZESNEGO MIASTA

LARGESPATIAL SPORTS OBJECT – IDENTIFICATION OF THE PLACE IN THE SPACE OF A CONTEMPORARY CITY

Artykuł próbuje zdefiniować rolę oraz znaczenie socjologiczne i kulturotwórcze wieloprzestrzennych obiektów, nie tylko sportowych, lokalizowanych obecnie w strukturze miasta, ale także przedstawić aspiracje Mecenasów do uzyskania unikalnej formy przy ściśle zdefiniowanej funkcji obiektu. Czasem udaje się stworzyć niepowtarzalny i jedyny w swoim wyrazie „znak miejsca i czasu”, na co wszyscy czekają niecierpliwie.

Słowa kluczowe: stadion miejski w Zabrze, aspiracje regionu, przestrzeń miasta, miejsca-symbol

The article tries to define the role and sociological and culture-creating significance of largespacial objects, not only sports ones, which are being currently localized in the city's structure, as well as to present the Maecenases' aspirations to acquire a unique form while a function of the object is strictly defined. Sometimes it succeeds to create the one of the kind and unique in its expression „sign of place and time”, what all is impatiently waiting for.

Keywords: municipal stadium in Zabrze, aspirations of the region, city's space, places-symbols

Lokalizowanie dużych obiektów sportowych w przestrzeni miasta w historii było zawsze trudnym tematem tak dla architektów, jak i dla mecenasów przedsięwzięcia. Najważniejszą rzeczą było właściwe powiązanie funkcji, formy i kontekstu otoczenia. Również powiązania komunikacyjne, zważywszy na jednoczesną dużą liczbę użytkowników, były ważnym elementem do rozwiązania. Jeżeli powyższe

przesłanki zostały spełnione w projekcie a później w realizacji powstawały budowle będące znakiem identyfikującym miejsce i zwrótnie nazwa obiektu identyfikuje jednoznacznie miasto. Klasyczny przykład Koloseum – Rzym – stanowią jednoznaczne określenie miejsca i czasu... W obecnych czasach daje się zauważyć mocna tendencja do budowy wieloprzestrzennych obiektów sportowych i użyteczno-

* Wiszowaty Andrzej, mgr inż. arch., Politechnika Krakowska, Wydział Architektury, Instytut Projektowania Architektonicznego.

ści publicznej, które są wyrazem wzrostu zamożności społeczeństw, a co za tym idzie większego zapotrzebowania na tego typu obiekty.

Na przełomie roku 2007/2008 Prezydent Zabrze zorganizował konkurs na rozbudowę miejskiego stadionu im. Ernesta Pohla w Zabrzu, gdzie gospodarzem sportowym jest klub sportowy Górnik Zabrze, a właścicielem terenu gmina Zabrze. Władze klubu i miasta zostały zobligowane przez uchwałę EXTRAKLASY i PZPN do podniesienia standardu i bezpieczeństwa stadionów klubów, które mają aspiracje gry w ekstraklasie i rozgrywkach pucharowych.

Jest to jedno z najważniejszych miejsc w przestrzeni miasta o historycznych uwarunkowaniach i jednoznacznie identyfikowane nie tylko przez mieszkańców Zabrze.

Władze UEFA i EXTRAKLASY określiły standardy, jakim powinny odpowiadać obiekty sportowe, na których odbywają się rozgrywki ligowe i pucharowe krajowe, eliminacje rozgrywek pucharów europejskich, jak również możliwość rozgrywania spotkań międzynarodowych kwalifikacyjnych i towarzyskich. W wypadku, gdy obiekt jest własnością miejską lub gminną dochodzi również opcja wykorzystania obiektu do organizowania imprez nie tylko o profilu sportowym.

Obecne założenia programowe, widoczne w podobnych realizacjach, zawierają oprócz podstawowej funkcji sportowej rozszerzenie o funkcje kulturalne, estradowe, sportowo-rekreacyjne, gastronomiczne, handlowe, usługowo-szkoleniowe, hotelowe i inne. Ze względu na duże koszty budowy, a później eksploatacji stało się niezbędne, aby obiekt był możliwie samofinansującym się przedsięwzięciem z perspektywą zwrotu poniesionych nakładów.

W wypadku Zabrze opisane powyżej uwarunkowania są w pełni przystające do aspiracji miasta i klubu Górnika Zabrze mającego ponad 80-letnią tradycję funkcjonowania w tym miejscu. Zabrze obecnie liczy ok. 180 tys. mieszkańców, leży w centrum aglo-

meracji Górnego Śląska i w pełni zasługuje na 30-tysięczny stadion o wysokim standardzie technicznym.

Aspiracje regionu i tradycja piłkarska, jedna z największych w Polsce, predysponują Zabrze do pełnienia wiodącej roli w organizowaniu imprez sportowych o najwyższej randze krajowej i zagranicznej. Aby spełnić te wymogi miasto musi posiadać stadion o wysokim standardzie. Założono, że będzie to obiekt „kategorii 3” w czterostopniowej standaryzacji UEFA.

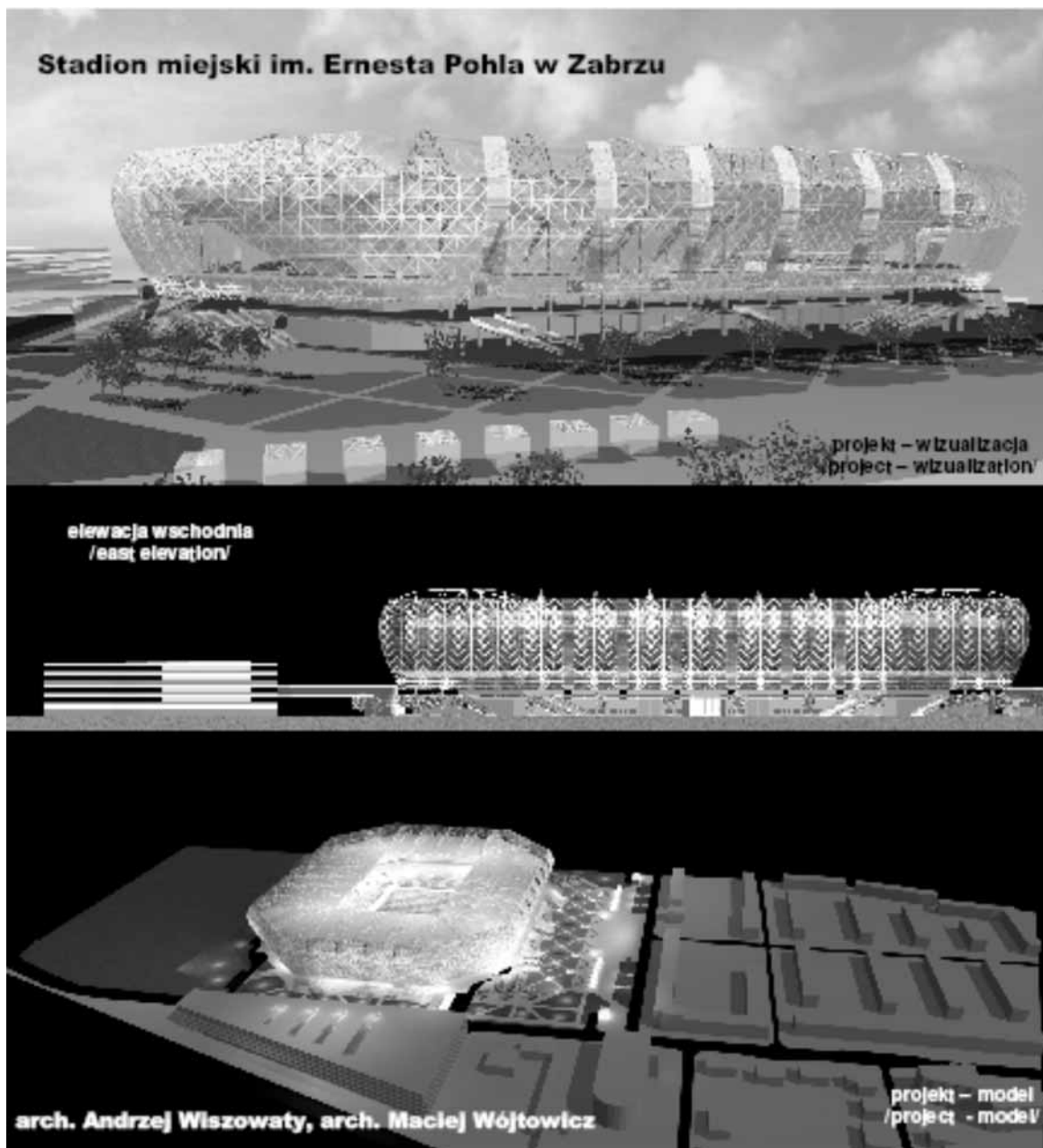
Przeprowadzone analizy, studialne opracowania projektowe i opinie środowiskowe mieszkańców miasta, klubu i kibiców jednoznacznie wskazały na zachowanie dotychczasowej, tradycyjnej lokalizacji miejskiego i klubowego zarazem stadionu.

Alternatywnie próbowano wyprowadzić stadion na obrzeża miasta motywując to uciążliwością funkcji i kłopotami komunikacyjnymi w trakcie imprez. Jest to jedna z tendencji w lokalizowaniu wieloprzestrzennych obiektów usługowych w przestrzeni miasta.

Tu jednak wszystkie opinie i opracowania prowadzą do uszanowania historycznych uwarunkowań lokalizacyjnych, mimo że tereny klubu znajdują się w centralnej dzielnicy miasta.

Kibice i mieszkańcy Zabrze pytani (również w ankietach) nie widzieli możliwości zmiany miejsca budowy stadionu Górnika Zabrze. To właśnie charyzma tego klubu powodowała natychmiastowe protesty przy próbach wprowadzenia w życie nawet bardzo atrakcyjnych dla gminy ofert komercyjno-handlowych na tym terenie, które jednak proponowały wybudowanie obiektów i przeprowadzenie klubu na inne odleglejsze tereny. Świadomie z tego zrezygnowano.

Podjęto więc decyzję o utrzymaniu lokalizacji obiektu w dotychczasowym miejscu i stworzeniu w jego ramach bardzo silnego ośrodka sportowo-usługowego opierając się na symbolicznym znaczeniu miejsca i historii piłki nożnej, której znaczącą kartę napisał Górnik Zabrze.

Nowy obiekt ma być wizytówką miasta i jednym z najważniejszych jego miejsc mającym się jednoznacznie kojarzyć z miejscem i czasem obecnym.

Mają się tu odbywać nie tylko mecze piłkarskie, ale również różnorodne imprezy muzyczne, wystawiennicze, okolicznościowe, handlowe i inne. Miejsce to ma mieć cechy kulturotwórcze i być prestiżowym obiektem dla miasta. Jego sportowy gospodarz – Górnik Zabrze w szczególny sposób ma to podkreślać.

Przy dużych oczekiwaniach zabrzan i władz miasta co do funkcjonalności i reprezentacyjności obiektu, dużym wyzwaniem stała się strona plastyczna projektu. Bryła powinna posiadać własny, niepowtarzalny wyraz, a przy założeniu wielofunkcyjności charakterem zbliżyć się do obiektu zadaszonogo – halowego tworzącego „salon miejski”.

Starano się uzyskać ciekawa bryłę, stwarzającą wrażenie przestrzenności i lekkości mogącą stanowić znak czasu i miejsca. Pokazywać możliwości technologiczne i materiałowe czasów współczesnych. Zastosowano ażurową, stalową konstrukcję nośną membranowego przekrycia dachowego. Użycie membrany pozwala nadać tej konstrukcji wrażenie maksymalnej lekkości. Zastosowanie przestrzennej, prętowej „elewacji” zewnętrznej potęguje to wrażenie.

Przy budowie zostaną zastosowane nowoczesne materiały, urządzenia i wyposażenie stałe dające pełne warunki bezpieczeństwa użytkowania obiektu oraz dające pozytywne odczucia estetyczne.

Stadion położony jest w typowo miejskim układzie komunikacyjnym – siatce ulic. Główną trasą dojazdową w rejon obiektu jest ul. Franklina Delano Roosevelta. Równoległa do niej, ul. Olimpijska stanowi praktycznie wewnętrzną drogę terenów klubowych.

Problemy dobrego skomunikowania dużego obiektu sportowego, położonego praktycznie w centrum miasta, pojawiają się zawsze przy tego typu realizacjach.

Obiekt tej wielkości będzie zawsze znakiem czasów i możliwości miasta. Jednoznacznie pokazuje oczekiwania i sposób myślenia ludzi, dla których powstał i ludzi którzy decydowali o jego budowie. Jest to też olbrzymie przedsięwzięcie ekonomiczne. Nie tylko budowa samego stadionu, ale również duże inwestycje w strukturze komunikacyjnej miasta, rozbudowa sieci mediów niezbędne do właściwej integracji obiektu z otoczeniem.

Wybudowany obiekt, wraz z całą infrastrukturą techniczną i usługową, będzie „znakiem” identyfikującym miasto Zabrze w sposób niepowtarzalny i jednoznacznie rozpoznawalny.

Takie są obecnie tendencje w projektowaniu znaczących inwestycji. Mają stanowić wizytówkę inwestora – znak w przestrzeni swoich czasów. Stadion ma pozwolić identyfikować się kibicom i mieszkańcom Zabrze ze swoim klubem i stadionem i być prestiżowym obiektem i szczególnym miejscem w przestrzeni miasta.